

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบวิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนัก งานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามวุฒิการศึกษา และขนาดของโรงเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนัก งานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2545 จำนวน 451 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนัก งานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2545 จำนวน 207 คน ซึ่งได้จากการสุ่ม แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตาราง สำนักรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgand. 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ โดยให้ผู้บริหารที่เป็น กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่วุฒิการศึกษาและขนาดของโรงเรียน
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5ระดับ (Rating Scale) จำนวน 45 ข้อ วัดระดับการปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในองค์ประกอบ 9 กิจกรรม คือ การประชุม การให้คำปรึกษาหารือ การสังเกตการสอน การอบรมสัมมนา การศึกษาดู งาน การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การให้ศึกษาจากเอกสาร การจัดนิทรรศการหรือการแสดง ผลงาน/การเข้าร่วมชมนิทรรศการ และการสาธิตการสอน ดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิง เนื้อหา (Content Validity) โดยคำนวณค่า Item Objective Congruence (IOC) ได้ค่า IOC ตั้งแต่ .05 ขึ้นไป แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน เพื่อประมาณค่าความเที่ยงทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าประมาณความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำจากสำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความอนุเคราะห์และอนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

2. ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ถึงหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความร่วมมือให้ผู้บริหารได้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยไปติดตามเก็บแบบสอบถามด้วยตัวเอง

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอ ในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความร่วมมือแจกแบบสอบถาม และเก็บแบบสอบถามคืน ได้แบบสอบถามจำนวน 207 ฉบับ นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ พบว่า เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 207 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ผลการวิจัยจากแบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ใช้วิธีแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์ผลการวิจัยจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนค่าประมาณค่า (Rating Scale) โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลผล ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติงานวิธีการนิเทศภายในอยู่ในระดับ	มากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติงานวิธีการนิเทศภายในอยู่ในระดับ	มาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติงานวิธีการนิเทศภายในอยู่ในระดับ	ปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติงานวิธีการนิเทศภายในอยู่ในระดับ	น้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติงานวิธีการนิเทศภายในอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

3. ทดสอบสมมุติฐาน เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติการณ์เทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยใช้การทดสอบที (t - test) และเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (F-test) แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe's Method)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสถานภาพทั่วไป พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางรองลงมาเป็นผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ผลการศึกษาวีธีการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกโดยภาพรวม พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการสังเกตการสอน และด้านการสาธิตการสอน ส่วนด้านอื่น ๆ มีการปฏิบัติงานในระดับมาก โดยเรียงสามลำดับแรก ดังนี้ ด้านการให้คำปรึกษาหารือ ด้านการประชุม และด้านการจัดนิทรรศการหรือการแสดงผลงานและการเข้าร่วมชมนิทรรศการ

3. เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

3.1 วิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารด้านการประชุม รายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับ การจัดประชุมเพื่อปรับปรุงงานต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง การจัดประชุมโดยวิธีระดมสมองเพื่อเสนอแนวคิดและวิธีการต่าง ๆ ของโรงเรียน และมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการประชุมแต่ละครั้งไว้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก

3.2 วิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารด้านการให้คำปรึกษาหารือ รายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับมีความเป็นกันเองกับผู้รับคำปรึกษาหารือ มีการให้คำปรึกษาหารือเพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ และการให้ข้อเสนอแนะและช่วยเหลือการวางแผนแก้ปัญหาการปฏิบัติงานแก่บุคคลทุกฝ่าย อยู่ในระดับมาก

3.3 วิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารด้านการสังเกตการสอน รายด้านมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับ จุดประสงค์ของการสังเกตการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

3.4 วิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารด้านการอบรมสัมมนา รายงานมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีการปฏิบัติเกี่ยวกับ จัดอบรมครูภายในโรงเรียน โดยให้ครูในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะเรื่องเป็นวิทยากร หรือบุคคลภายนอกมาเป็นวิทยากร อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่น ๆ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3.5 วิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารด้านการศึกษาดูงาน รายงานมีการปฏิบัติงานในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงสามลำดับแรก ดังนี้ ชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ผู้ไปศึกษาดูงานได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ศึกษาแหล่งข้อมูลที่จะไปศึกษาดูงานอย่างชัดเจน และในการคัดเลือกแหล่งศึกษาดูงาน จะคัดเลือกแหล่งที่มีความดีเด่นในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.6 วิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารด้านการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติในระดับมาก โดยเรียงสามลำดับแรก ดังนี้ กำหนดจุดมุ่งหมายของการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ไว้อย่างชัดเจน วิทยากรที่เชิญมาให้ความรู้เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆอย่างแท้จริง และส่งเสริมสนับสนุน ให้คณะครูได้ร่วมสนทนาทางวิชาการและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับวิทยากร

3.7 วิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารด้านการให้ศึกษาจากเอกสาร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ มอบหมายให้บุคลากรในโรงเรียนไปศึกษาหาความรู้จากเอกสารหรือตำรา และนำมาเสนอเป็นประจำ ส่วนข้ออื่น ๆ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3.8 วิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารด้านการจัดนิทรรศการหรือแสดงผลงาน / การเข้าร่วมชมนิทรรศการ โดยภาพรวมการปฏิบัติในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติในระดับมาก โดยเรียงสามลำดับแรก ดังนี้ เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีโอกาสแสดง ส่งครูเข้าร่วมชมนิทรรศการทางวิชาการที่หน่วยงานหรือสถาบันทางการศึกษาจัด และกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดนิทรรศการหรือแสดงผลงาน / การเข้าร่วมชมนิทรรศการไว้อย่างชัดเจน

3.9 วิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารด้านการสาธิตการสอน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยเรียงสามลำดับแรก ดังนี้ มีการสำรวจสภาพปัญหาการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อดำเนินการสาธิตการสอน กำหนดวัตถุประสงค์ในการสาธิตการสอนเพื่อปรับปรุงการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และครูนำวิธีการที่ได้จากการสาธิตการสอนไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

4. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีวิธีการนิเทศภายใน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีการนิเทศภายในด้านการประชุม ด้านการ

สังเกตการสอน ด้านการอบรมสัมมนา และด้านการให้ศึกษาจากเอกสาร มากกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

5. ผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีวิธีการนิเทศภายใน โดยภาพรวมมีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า วิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารแบบการให้คำปรึกษา การสังเกตการสอน และการอบรมสัมมนาในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความแตกต่างกัน ส่วนในวิธีอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการทดสอบสมมุติฐาน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า วิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงสามลำดับแรก ดังนี้ ด้านการให้คำปรึกษาหารือ ด้านการประชุม และการจัดนิทรรศการหรือการแสดงผลงาน / การเข้าร่วมชมนิทรรศการ แสดงว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในในระดับมาก โดยใช้กรรมวิธีแบบการประชุม ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีนี้ เนื่องจากมีความสะดวกและประหยัดเวลาสำหรับผู้บริหาร นอกจากนั้น ผู้บริหารจะนิเทศโดยการให้ครูได้ช่วยเหลือตนเองด้วยวิธีการกำหนดให้ครูไปศึกษาเอกสารด้วยตนเอง ให้คำปรึกษาเมื่อครูเกิดปัญหา และส่งเสริมให้ครูจัดนิทรรศการหรือแสดงผลงาน / การเข้าร่วมชมนิทรรศการ ซึ่งการนิเทศในลักษณะนี้จะได้ผลดี ขึ้นอยู่กับความสนใจและความร่วมมือของครูเป็นสำคัญ

ส่วนวิธีการนิเทศที่น่าจะให้ผลดีต่อครูและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การสังเกตการสอน การสาธิตการสอน ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้วิธีการเหล่านี้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารไม่มีเวลาเพียงพอต่อการไปสังเกตการสอนของครูทุกคน หรืออาจเป็นเพราะผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญ ซึ่งจะไม่เป็นผลดีต่อการจัดกิจกรรมการสอนของครูเป็นอย่างยิ่ง เพราะอาจทำให้ครูบางคนปล่อยปละละเลยการสอน และนำเวลาสอนบางส่วนไปทำงานอย่างอื่น จนอาจเกิดผลกระทบต่อตัวเด็กนักเรียน นอกจากนั้นครูอาจจะประสบปัญหาความไม่ถนัดในการสอนบางวิชา เพราะครูในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่จำเป็นต้องสอนประจำชั้น และสอนในทุกสาระวิชา และในการที่ผู้บริหารนิเทศการสอนโดยการมีส่วนร่วมในการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู ก็จะสามารถให้คำแนะนำแก่ครูได้อย่างถูกต้องมากกว่าการนิเทศวิธีอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้บริหารไม่กล้าทำการสาธิตการสอนด้วยตนเอง อาจเนื่องมาจากไม่มีความมั่นใจว่าจะสามารถสอนได้ดีกว่าครูผู้สอน เพราะผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่ได้ทำการสอนติดต่อกันมาเป็นเวลานาน ซึ่งถือว่าเป็นจุดอ่อนของการบริหารการศึกษา เพราะจะทำให้ครูขาดความเชื่อถือได้ นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียดต่าง ๆ ก็พบว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการสาธิตการสอนในสิ่งต่อไปนี้ในระดับปานกลางทุกเรื่อง เช่น การสำรวจสภาพ

ปัญหาการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อดำเนินการสาธิตการสอน กำหนดวัตถุประสงค์ในการสาธิตการสอน เพื่อปรับปรุงการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเชิญบุคลากรภายในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถมาสาธิตการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ ในการสาธิตการสอน และครุณาวิธีการที่ได้จากการสาธิตการสอนไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นต้น

2. ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีการปฏิบัติกา
 นิเทศภายใน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิ
 การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีการนิเทศภายใน ด้านการประชุม ด้านการสังเกตการสอน ด้านการ
 อบรมสัมมนาและด้านการให้ศึกษาจากเอกสารมากกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญา
 ตรี ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการ
 ปฏิบัติการนิเทศภายในแตกต่างกัน แต่ผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ชินวรรณ
 บุญเกียรติ (2530) ที่พบว่า ผู้บริหารที่มีคุณวุฒิต่างกันมีการนิเทศภายในไม่ต่างกัน ทั้งนี้
 เพราะ กิจกรรมการนิเทศภายในเป็นภาระหน้าที่สำคัญที่ผู้บริหารทุกคนต้องตระหนักและให้
 ความสำคัญ รวมถึงต้องปฏิบัติอย่างเต็มที่ เพราะการนิเทศภายในเป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้การจั
 การศึกษาของโรงเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตร
 ต้องการ ทั้งนี้เนื่องจากการนิเทศภายในโดยผู้บริหารโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ครูมอง
 เห็นปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็ก สามารถจัดสนองความต้องการของเด็ก รวมทั้ง
 ช่วยแก้ไขและป้องกันปัญหาของเด็กได้ และช่วยให้ครู และผู้บริหารได้มองเห็นและเข้าใจจุด
 มุมของการศึกษาและบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายของการศึกษา รวม
 ถึงช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูให้ดีขึ้น และสามารถปฏิบัติงานร่วมกันเป็นหมู่
 คณะด้วยกันกำลังสติปัญญา เพื่อบรรลุจุดหมายปลายทางอันดี นอกจากนั้นการนิเทศภายในสื่อ
 การเรียน และ การประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ และ ยังเป็นการประสานงานกันระหว่าง
 ผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนในอันที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ในโรงเรียนที่ไม่อาจดำเนินการได้ตามลำพัง
 รวมถึงช่วยประเมินผลงานของครู และช่วยวางแผนเพื่อแก้ปัญหาที่เหมาะสมอีกด้วย (สำนักงาน
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2532 : 17)

ดังนั้น จากแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาที่มุ่งที่จะพัฒนาครูให้มีความสามารถ
 ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาตนเอง ช่วยเหลือตนเองได้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
 ผู้บริหารและครู ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและ
 กัน ตลอดจนให้มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน อันจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณ
 ภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้น จึงเป็นหน้าที่หลักที่สำคัญที่ผู้บริหารทุกคนจะต้องถือปฏิบัติให้เกิด
 ผลตัวอย่างเคร่งครัด ดังนั้น ผู้บริหารแต่ละคนจึงพยายามที่จะพัฒนากระบวนการนิเทศของตนให้มี
 ความถูกต้องตามหลักทฤษฎี และวิธีการพัฒนาประการหนึ่งก็คือ การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น จึงส่ง

ผลให้ผู้บริหารส่วนหนึ่งตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนให้สูงขึ้น จึงส่งผลให้เกิดความแตกต่างของระดับการปฏิบัติการนิเทศภายใน ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี และผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี โดยผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีการนิเทศภายใน ด้านการประชุม ด้านการสังเกตการสอน ด้านการอบรมสัมมนาและด้านการให้ศึกษาจากเอกสารมากกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีนั่นเอง

3. ผลการเปรียบเทียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีการปฏิบัติการนิเทศภายใน โดยภาพรวมแตกต่างกัน โดยผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการนิเทศภายในโดยภาพรวม มากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีวิธีการนิเทศภายในแตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญศรี สืบภา (2535) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางจะมีการปฏิบัติการนิเทศการสอนสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และผลการวิจัยของ ชรัตน์ สินธุสอาด (2536) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีสมรรถภาพด้านการนิเทศภายในสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก และผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางมีสมรรถภาพด้านการนิเทศภายในสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

เมื่อพิจารณาผลการปฏิบัติการนิเทศภายในเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการนิเทศภายในในด้านการให้คำปรึกษาหารือ การสังเกตการสอน และด้านการอบรมสัมมนาสูงกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนในด้านอื่น ๆ ผู้บริหารมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรจำนวนมาก ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนไม่จำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ด้านอื่น ๆ ได้แก่ งานธุรการ การเงิน พัสดุ งบประมาณ งานสอน งานอาคารสถานที่ ฯลฯ เนื่องจากมีบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้ว ซึ่งผิดกลับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีบุคลากรจำกัด ผู้บริหารโรงเรียนอาจต้องทำหน้าที่ต่างๆเหล่านี้เพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของครูในโรงเรียน จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีเวลาสำหรับการนิเทศภายในมากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการให้คำปรึกษาหารือ การสังเกตการสอน และการอบรมสัมมนา

นอกจากนั้นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีบุคลากรจำนวนมากสามารถจัดคณะกรรมการทำหน้าที่นิเทศการสอนกันเองโดยไม่จำเป็นต้องใช้ผู้บริหารเป็นผู้นิเทศเอง แต่ผู้บริหารเป็นผู้ควบคุมให้คำชี้แนะ และให้คำปรึกษา ซึ่งสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในขณะที่โรงเรียนที่มีบุคลากรน้อยกว่าอาจไม่สามารถดำเนินการได้ หรือดำเนินการได้อย่างไม่ทั่วถึง จึงส่งผลให้เกิดความแตกต่างเกี่ยวกับการปฏิบัติการนิเทศภายในระหว่างผู้บริหารในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อความแตกต่างเกี่ยวกับการปฏิบัติการนิเทศภายในระหว่างผู้บริหารในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันอีก เช่น งบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่จะมีงบประมาณในการจัดการศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างมาก เนื่องจากงบประมาณในการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ในแต่ละปีคำนวณจากจำนวนนักเรียนในโรงเรียนนั้นๆ ดังนั้น โรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่าย่อมได้รับงบประมาณมากกว่าด้วย เมื่อได้รับงบประมาณมากกว่า โรงเรียนย่อมสามารถจัดสรรงบประมาณมาเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศภายในได้มากกว่า จึงทำให้ผลการปฏิบัติการนิเทศภายในของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันย่อมมีความแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านที่มีความแตกต่าง พบว่า ในด้านการให้คำปรึกษาหารือ ผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติในรายการต่อไปนี้มากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ได้แก่ การค้นหาวิธีแก้ปัญหาพร้อมกันกับผู้บริหารหรือ และการรับทราบผลการปฏิบัติงานของครูหลังจากได้รับคำปรึกษาหารือ แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่มีเวลาสำหรับการนิเทศโดยการให้คำปรึกษาหารือกับครูได้มากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก และมีการติดตามผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการรับทราบผลการปฏิบัติงานของครูภายหลังจากได้รับคำปรึกษาหารือมากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก

ส่วนในด้านองค์การส่งเสริมการสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ปฏิบัติกิจกรรมต่อไปนี้มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ได้แก่ กำหนดวิธีการและข้อตกลงเกี่ยวกับการสังเกตการสอนร่วมกับครูผู้สอนก่อนสอนก่อนการสังเกตการสอนได้ศึกษาทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการสอน และการประเมินผลร่วมกับครูผู้สอน จัดประชุมเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับร่วมกันกับครูผู้สอนหลังจากการสังเกตการสอน และจัดให้ครูผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ตนเองหลังจากการสังเกตการสอน ซึ่งแสดงให้เห็นตามสมมุติฐานว่า ผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่มีเวลาสำหรับการนิเทศการสอนมากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก จึงให้ความสำคัญกับวิธีการสังเกตการสอนโดยการสังเกตการสอนมากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก

ส่วนในด้านการอบรมสัมมนา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ปฏิบัติกิจกรรมต่อไปนี้มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการอบรมสัมมนาแต่ละครั้งไว้อย่างชัดเจน และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ปฏิบัติกิจกรรมต่อไปนี้มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ได้แก่ จัดอบรมครูภายในโรงเรียนโดยให้ครูในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะเรื่องเป็นวิทยากร หรือบุคคลภายนอกมาเป็นวิทยากร ซึ่งแสดงให้เห็นตามสมมุติฐานว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งมีงบประมาณสูงกว่า ย่อมสามารถพัฒนาศักยภาพของครูโดยการจัดอบรมสัมมนาได้มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและเล็กซึ่งมีงบประมาณน้อยกว่าและประการสำคัญโรงเรียนขนาดใหญ่มักจะเป็นโรงเรียนที่ต้องอยู่ในเขตชุมชน

เมืองย่อมจะมีครูที่มีฐานะดีกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลางและเล็กซึ่งมักจะตั้งอยู่ในชนบทจึงทำให้ครูมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาตนเองโดยการอบรมสัมมนาด้วยงบประมาณส่วนตัวซึ่งทำให้การนิเทศด้วยวิธีจัดอบรมสัมมนามีความแตกต่างกันนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดแนวทางและนโยบายการนิเทศภายในโรงเรียนไว้อย่างชัดเจน มีการวางแผนการปฏิบัติการนิเทศภายใน และนำวิธีการนิเทศภายในไปใช้ได้อย่างถูกต้อง และปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก ควรหาแนวทางการช่วยเหลือและสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกควรจัดให้มีโรงเรียนแกนนำการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้โรงเรียนใกล้เคียงได้มองเห็นแนวทางการดำเนินงานและนำมาพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนต่อไป
4. ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญและสนใจเอาใจใส่ต่อการนิเทศภายใน โดยการจัดรูปแบบการนิเทศภายในให้ชัดเจน เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน เช่น ศักยภาพของผู้บริหาร จำนวนบุคลากรในโรงเรียน จำนวนงบประมาณที่โรงเรียนได้รับในแต่ละปีการศึกษา รูปแบบการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอน บุคลิกภาพของผู้บริหารโรงเรียน ลักษณะความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อศึกษาให้แน่ชัดว่าปัจจัยใดเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนของนักเรียนระหว่างโรงเรียนที่มีรูปแบบการนิเทศภายในที่แตกต่างกัน เช่น การนิเทศภายในโดยผู้บริหารโรงเรียนผู้เดียว การนิเทศภายในเป็นทีม การนิเทศกันเองโดยครู เพื่อศึกษาว่ารูปแบบการนิเทศภายในอย่างไรที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ออกของผู้เรียนมากที่สุด